

KORKUT ATA TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi
The Journal of International Turkish Language & Literature Research

|| Sayı/ Issue 12 (Eylül/ September 2023), s. 1438-1451.
|| Geliş Tarihi-Received: 30.08.2023
|| Kabul Tarihi-Accepted: 19.09.2023
|| Araştırma Makalesi-Research Article
|| ISSN: 2687-5675
|| DOI: 10.51531/korkutataturkiyat.1352564

Osmanlı- Romanya İlişkilerinde Nişan ve Hediyeler: Sultan II. Abdülhamit'in Romanya Kralı I. Carol'a Gönderdiği Bir Hediyein Takdimi

Gifts and Insignias in Ottoman-Romanian Relations: Presentation of a Gift Sent by Sultan Abdulhamid II to King Carol I of Romania

Mehmet Fatih SANSAR*

Öz

Tarih boyunca devletlerarası ilişkilerde hediye, nişan ve madalyalar önemli bir rol oynamıştır. Hediye verilmesi dostane ilişkileri sürdürmek amaçlı olabileceği gibi, diğer devletin üstünlüğünü kabul etmek veya barış sağlamak amaçlı da kullanılmıştır. Nişan verme geleneği daha geç dönemlerde ortaya çıkmış olsa da özellikle 19. yüzyılda Osmanlı Devleti'nin dış ilişkilerinde öne çıkan bir diplomatik araç haline gelmiştir. Sultan II. Abdülhamit dış politikasında muhatap devletlere nişan ve hediye gönderme siyasetini etkili şekilde kullanmıştır.

Romanya'nın bağımsızlığını kazanmasından sonra, Osmanlı Devleti ile Romanya arasında dostluk dönemi başlamıştır. Bu süreçte padişah ve kral arasında karşılıklı nişan verdikleri ve hediye gönderdikleri görülmektedir. Sultan II. Abdülhamit başta Romanya Kralı ve Kraliçesi olmak üzere birçok Romanya Devlet adamına nişan taltif etmiştir. Aynı şekilde Romanya Kralı I. Carol da Padişah ve birçok Osmanlı yöneticilerine nişan vermiştir. Ayrıca Sultan II. Abdülhamit, Romanya Kralı I. Carol'a iki cins Arap atını hediye olarak göndermiştir. Kral ise birkaç yıl sonra dokuz adet iyi cins çoban köpeğini İstanbul'a göndermiştir.

Bu çalışmada II. Abdülhamit'in dış politikasında nişan ve hediyein nasıl etkili bir şekilde kullanıldığını, Romanya örneği üzerinden ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Ayrıca Romanya kralına gönderilen bir hediyein takdimi merasimi örneği incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Hediye diplomasisi, II. Abdülhamit, Kral I. Carol, Romanya, nişan

Abstract

Throughout history, gifts, honors, and insignias have played a significant role in international relations among states. The bestowel of gifts may serve the purpose of maintaining friendly relationships, as well as acknowledging the superiority of another state or striving for peace. While the tradition of bestowel honors emerged later, it particularly became a prominent diplomatic tool during the 19th century within the Ottoman Empire's foreign relations. Sultan Abdulhamid II effectively employed the strategy of sending honors and gifts to counterpart states in his foreign policy.

* Dr. Öğr. Üyesi, Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü, e-posta: mehmet.fatih.sansar@ege.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7439-2084.

Following Romania's attainment of independence, a period of amicable commenced between the Ottoman Empire and Romania. During this period, there is evidence of mutual exchange of honors and gifts between the Sultan and the King. Sultan Abdulhamid II awarded honors to numerous Romanian statesmen, including the King and Queen of Romania. Similarly, King Carol I of Romania also bestowed honors upon the Sultan and several Ottoman leaders. Furthermore, Sultan Abdulhamid II sent two Arabian horses as gifts to King Carol I, who later reciprocated by sending nine well-bred shepherd dogs to Istanbul a few years later.

This study aims to elucidate how honors and gifts were effectively utilized in Sultan Abdulhamid II's foreign policy, using the example of Romania. Additionally, an examination will be conducted on the ceremonial presentation of a gift sent to the King of Romania.

Keywords: Gift diplomacy, Abdülhamit II, King Carol I, Romania, insignia

1. Giriş

Tarih boyunca devletlerarası ilişkilerde hediye, nişân ve madalya göndermek veya almak, tarafların çok önemseddiği bir diplomasi aracı olarak kullanılmıştır. Yüzyıllar ilerledikçe hediyeler değişmekle birlikte, devletlerin bu hediyelere atfettikleri önem artarak devam etmiştir. Devletlerarasındaki ikili ilişkilerde birçok amaçla hediye gönderilmiş/alınmış, aynı şekilde nişân ve madalyalar karşılıklı verilmiştir. Bu çalışmada, Osmanlı Sultanı II. Abdülhamit ile Romanya Kralı I. Carol arasında karşılıklı verilen nişân ve hediyelerin iki devlet arasındaki ilişkilere yansımaları ortaya koymak amaçlanmıştır. Ayrıca II. Abdülhamit'in I. Carol'a gönderdiği bir hediyein takdimi örneği incelenerek, hediye takdiminin protokolü hakkında fikir sahibi olunması amaçlanmıştır. Çalışmanın temelini T.C. Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri'nde bulunan belgeler oluşturmaktadır. Arşiv belgeleri temel alınarak ve diğer literatür ile birlikte, söz konusu dönemde Osmanlı-Romanya ilişkilerinde nişân ve hediye faktörünün değerlendirilmesi yapılmıştır.

Nişân, devlet tarafından üstün hizmet karşılığı verilen genellikle üstü değerli taşlarla süslü madalya olarak tanımlanmaktadır. İlk örneklerine Avrupa devletlerinde rastlanan nişânlar, 19. yüzyılda Osmanlı Devleti'nde de kullanılmaya başlanmıştır. 1801 yılında Sultan III. Selim tarafından, İngiliz Amiral Nelson'a verilen "çelenk" yanında nişânlar da olduğu belgelerle tespit edilmiştir. Bu ilk nişândan sonra, II. Mahmut döneminde üla, saniye, salise ve rabia derecelerinde ve mücevherli nişân yaptırıldı. Batı tarzı ilk nişân Sultan Abdülaziz döneminde çıkarılan ve beş derece/rütbeden oluşan "Mecidi" nişanıydı. Yine Abdülaziz döneminde nişân-ı Osmânî adıyla ve üç dereceli nişân 1861 yılında çıkarıldı (Artuk, 2007, s. 154).

II. Abdülhamit döneminde aynı nişânlar kullanılmaya devam etmekle birlikte, kadınlara verilmek üzere 1875'te "Şefkat nişanı" hazırlandı. 1878 yılında yayımlanan bir iradeyle "nişân-ı alî-i imtiyaz" adıyla yeni bir nişân hazırlandı. Nişân iki parça ve bir şemsedden ibaret olup, altından yapılmış süslemeli sekiz parçadan oluşuyordu. Nişânın şemsesi göğsün sol tarafına takılır, orta kısımdaki şemse boyna asılır ve küçük kıtadaki nişân kordona asılırdı. Kordon sağdan sola doğru uzanırdı. Nişânın ortasında II. Abdülhamit'in "el-Gazi" unvanlı tuğrası basılmıştı. Osmanlı Devleti'nin en itibarlı nişânı olan imtiyaz nişanı, krallara ve hükümdarlara, üst düzey devlet görevlilerine veriliyordu (Artuk, 2007, s. 155; Ayrıca bkz. Eldem 2004, s. 15 vd.).

Nişân, madalya, hediye ve hatta para gibi değerli eşyalarla hedef ülke yöneticilerini etki altına almak bir gelenek haline gelmiştir. Nişân takdimi özellikle II. Abdülhamit'in dış politikasının etkili bir aracı haline gelmiştir. Hatta II. Abdülhamit, Avrupalı gazetecilere nişân ve para vererek kendi aleyhine yazıları engellemek istemiştir (Karateke, 2017; Erhen, 1999, s. 1023 vd.). II. Abdülhamit gerek Avrupa devletlerine gerekse Müslüman ülkeleri ile ilişkilerini geliştirmek için nişân ve hediye takdimini çok sık kullanmıştır (Birken, 2019, s. 152 vd.).

Madalya ise nişana göre eski bir geçmişe sahip olup, daha çok askeri başarıları ödüllendirmek için verilen bir çeşit para özelliği taşır. Osmanlı Devleti'nde 18. yüzyılın ilk yarısında madalya kullanıldığı görülmektedir (Artuk, 2003, s. 301; Erüreten, 2001, s. 25 vd.).

Hediye, kelime anlamı olarak "insanlar arasında karşılıklı sevgi ve dostluğun göstergesi olarak verilen nesne" şeklinde tanımlanmaktadır. Türkçedeki "armağan" kelimesi ile eş anlamlı olan hediye/hediyeleşme insanlık tarihi kadar eski bir uygulamadır (Bardaoğlu, 1998, s. 151) Hediyeleşme günlük hayatta insanlar arasında verilip alındığı gibi, devletlerarası ilişkilerde de hediyeler gönderilmiş ve alınmıştır. Devletlerin diplomatik ilişkilerde hediye, dostane ilişkiler kurmak, güç ve servet göstermek, ticari ilişkileri geliştirmek, iş birliği hatta küçük devletin büyük devlete bağlılığını göstermesi gibi amaçlarla gönderilmiştir (Argun ve Keskin, 2020, s. 58). Erken dönem Ortadoğu ülkelerinde, Batı ülkelerinde karşılıklı hediye gönderme, bu hediyelerin kabulü diplomatik ilişkilerde çok dikkat edilen bir merasim haline gelmiştir (Argun ve Keskin, 2020, s. 58; Ersan 1999, s. 65 vd; Şahbaz ve Taşkıran, 2020, s. 286 vd; Ünyay Açıkgöz, 2018, 1681 vd.). Osmanlı Devlet yönetiminde hediye uygulaması "pişkeş" olarak adlandırılmış ve hükümdarlara veya yüksek yönetici sınıfına pişkeş sunulmuştur (Karaca, 2007, 294 vd.; Turan, 2002, s. 60).

Osmanlı Devleti ile Avrupa devletleri ilk dönemlerden itibaren diplomatik ilişkiler kurmuş ve bu süreçte karşılıklı hediyeler verilmiştir. Osmanlı Devleti uzun dönem Avrupa'da daimi elçilikler açmamış olsa da Avrupa ülkelerine giden sefirler gittikleri ülke hükümdarlarına diplomatik armağanlar takdim etmişlerdir. Avrupa devletleri erken dönemden itibaren İstanbul'da elçilik (Balyos) açtıklarından, İstanbul'a gelen elçiler ve diğer görevliler sultan, sadrazam ve diğer üst düzey devlet adamlarına verilmek üzere hediyeler sunmuşlardır. Padişah sarayında ve Avrupa saraylarında, başka ülkeden gelen elçiler veya diğer diplomat temsilciler çok katı teşrifat kuralları ile kabul edilirdi. İlk gelişleri, ayrılışları ve özellikle hediye takdimi sıkı kurallara bağlanmıştır. Elçiler ve diplomatlar gittikleri ülkenin görevlilerine «armağan» vererek avantaj elde etmeyi bilmek zorundadır. Nitekim Osmanlı'nın erken dönemlerinde Ceneviz ve Venedikli temsilciler ellerinde hediyelerle Osmanlı sarayına gelmeye başladılar (Kurataran ve Karaca, 2020, s. 1198; Theunissen, 2008; s. 51-66; Witehead, 2011; s. 57-73; Ünyay Açıkgöz, 2017; s. 141-159).

Osmanlı Devleti, askeri ve siyasi gücünü elçi kabulleri aracılığıyla gönderdiği ve kabul ettiği hediyeler üzerinden göstermekteydi. Bundan dolayı hediye edilen eşyalar, kaliteleri ve pahalaları ile ülkenin gücünü ve ihtişamını yansıttığından dolayı önemli bir yere sahipti (Hitzel, 2017, s. 248; Kurtaran ve Karaca, 2020, s. 1187-1218; Yıldız, 2018, s. 436). Bu nedenle elçilerin Osmanlı sarayına gelirken yanlarında yüklü ve kıymetli hediyeler getirerek sultana takdim etmeleri bir gelenektir. Hatta sadrazam başta olmak üzere diğer üst düzey devlet adamlarında da hediyeler getirilirdi (Ulukan, 2007, s. 75).

Avrupa'dan gelen hediyeler arasında başlangıçta harita, saat, gözlükler, Murano camları, mücevherler ve altından eşyalar öne çıkmaktaydı. Gözlük ve gözlük camı Osmanlı devlet adamlarının en çok sipariş ettiği ürünler arasındaydı. Zamanla yemek takımları, aynalar, geridonlar (tek ayaklı, mermer tablalı masalar), avizeler, fenerler, şamdanlar, mobilyalar gibi ürünler dahil olmaya başladı. 19. yüzyıla gelindiğinde ise sanayileşen Avrupa devletlerinin kendi ürettikleri sanayi ürünlerini ön plana çıkarmaya çalıştıkları görülmektedir. Hediyelerin kaliteleri ve bahaları ülkenin gücünü ve ihtişamını yansıttığı için son derece önemli bir rol oynardı. Bu armağanların karşılığında padişahlar baharat, nakışlı kumaşlar, Bursa ipeklileri, çadırlar, Acem halıları, zengin koşumlu atlar, kılıçlar ve kakmalı, işlemeli zırhlar, at koşum takımları, eyerler, ok kutuları, sadaklar,

kalkanlar, kıymetli taşlarla bezeli sorguçlar ve özellikle kaftanlar hediye ederlerdi (Hitzel, 2017, s. 249 vd.).

2. Romanya'nın Bağımsızlığı ve İlk Diplomatik İlişkiler

1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı, Romen tarihi açısından bir dönüm noktası olmuştur. Prens I. Carol savaşta Rusya'nın tarafında yer alarak, Rusya'nın Romanya topraklarında üs kurmasına izin verdiği gibi, Rus ordusunun Tuna Nehri'ni geçmesine yardım etmiştir. Ayrıca 50.000 kişilik bir ordu ile savaşa katılarak Plevne'de Osmanlı Devleti'nin mağlup olmasında önemli rol üstlenmiştir. Prens I. Carol, bu destek karşılığında Rusya'dan Romanya'nın bağımsızlığının sağlanması garantisini almıştır. Ayrıca Baserabya (Moldovya) bölgesi de Romanya'ya bırakılacaktır. Fakat savaş sonrasında Rusya, Baserabya bölgesinden çekilmediği gibi burayı ilhak etmiştir. Romanya'ya ise Baserabya yerine Kuzey Dobruca bölgesi verilmiştir. Prens I. Carol ve Romanya kamuoyu, Rusya'nın bu dayatmasına büyük tepki göstermişlerse de sonuç değişmemiştir. Rusya'nın Romanya'ya verdiği sözlerin bir kısmını yerine getirmeyerek Baserabya bölgesine yerleşmesi, Romanya'nın bundan sonraki dış politikasında belirleyici bir unsur olmuş, Prens I. Carol, bağımsızlık sonrası Batılı devletler ve Osmanlı Devleti ile ilişkilerini geliştirerek Rusya'dan uzaklaşma politikası izlemiştir (Sansar, 2020, s. 51-52; Birbudak, 2014, s. 125 vd.).

Bu bağlamda Romanya'nın savaştan hemen sonra Osmanlı Devleti ile diplomatik ilişkilerini geliştirmek için gayret gösterdiği görülmektedir. Prens I. Carol, Osmanlı Devleti ile ilk temasları kurmak için öncelikle Türk savaş esirlerinin ülkelerine dönmeleri konusunda iyi niyet ve gayret göstermiş ve Romanya'da bulunan Türk esirler teslim edilmiştir (Ürkmaz, 2020, 805 vd.). Bu ilk diplomatik iyi niyet adımının ardından Romanya Senato Reis Vekili Mösyö Bratiano, fevkalâde orta elçi sıfatıyla Ekim 1878 sonunda İstanbul'a gelerek itimatnamesini ve Prens I. Carol'un namesini padişaha takdim etmiştir. Romanya'nın İstanbul'a elçisini atama talebi geldiğinde Osmanlı Hâriciyesi de harekete geçerek Bükreş'e aynı sıfatla bir sefir tayinine karar vermiş ve Petersburg Sefâreti Müsteşarı Süleyman Bey'i, Kasım 1878'de Bükreş Orta Elçisi olarak atayarak Romanya'da ilk elçilik kuran devletlerden biri Osmanlı olmuştur (Sansar ve Babacan, 2021, s. 43-53).

3. Sultan II. Abdülhamit'in Balkan Siyaseti

93 Harbi sonrası Romanya, Sırbistan ve Karadağ'ın bağımsızlığını kazanması, Bulgaristan'ın ise özerklik elde etmesi Osmanlı Devleti için büyük bir kayıp olmuştur. Fakat Sultan II. Abdülhamit'in Balkanlar'daki bu yeni durumu lehine çevirebilmek için Balkan devletleri ile iyi ilişkiler kurmaya, büyük devletlerin Balkanlar'daki etkinliğini azaltmaya gayret göstermiştir (Temizer, 2021): 1082; Temizer ve Serbestoğlu, 2021, s. 15). II. Abdülhamit döneminde yaklaşık 30 yıl, Balkan devletleri ile Osmanlı Devleti arasında (Yunanistan hariç) bazı sorunlar olmakla birlikte iyi ilişkiler dikkat çekmektedir. Özellikle Karadağ Prensi Nikola ile Romanya Kralı I. Carol'un Sultan ile samimi dostlukları gözlenmektedir. Karadağ Prensi İstanbul'u iki defa ziyaret etmiş, iki ülke arasında karşılıklı nişan, madalya ve hediyeler takdim edilerek bu dostluk geliştirilmek istenmiştir (Özcan, 2012, s. 113-140). Aynı şekilde Romanya Kralı I. Carol ile Osmanlı Sultanı II. Abdülhamit arasında karşılıklı nişan, madalya ve hediyelerin gönderildiği, devlet erkanından birçok isme nişan verilmiştir.

II. Abdülhamit, bu nişan, madalya ve hediyelerin muhataplarına gönderilmesi konusunda yakından ilgilenmiş ve Romanya Kralı ile dostluğunun devamına dikkat etmiştir.

4. Romanya Devleti Tarafından Verilen Nişan ve madalyalar

Romanya'nın bağımsız bir devlet olmasından sonra Osmanlı Devleti ile münasebetlerin geliştirilmesi yönünde karşılıklı olarak nişan, madalya ve hediyeler verilmişti.

Savaş sonrası ilk temasın yapıldığı "Osmanlı esirlerinin iadesi" meselesinde Osmanlı tarafını temsilen Bükreş'e giden Süleyman Paşa ve Azaryan Efendi'yi, yaptıkları çalışmalardan ve esirlerin başarıyla İstanbul'a ulaşmasından dolayı Romanya Prensi Carol, "Etuval dö Romani" nişanı ile ödüllendirmişti. Ancak Mirlivâ Süleyman Paşa ve Hocabey Başşehbenderi Azaryan Efendi, görev süreleri bittiği için eski görev yerlerine döndüklerinden nişanlarını, Bükreş'te ilk Osmanlı sefiri olarak göreve başlayan Süleyman Bey almış ve durumu 2 Ocak 1879 tarihli mektubunda bildirmiştir (BOA., İ.HR., 335/21539).

Romanya'nın İstanbul elçisi, Romanya Prensi tarafından padişaha gönderilen Romanya Yıldızı Nişanı'nın (Etuval dö Romani) takdimi için 5 Şubat 1880 günü izin istemiştir (BOA., İ.HR., 281/17337). Elçinin kabulünden sonra prensin, Etuval dö Romani nişanını gönderdiğine dair mektubunun karşılığı olarak bir cevapnâme yazılması için 12 Şubat 1880'de irâde çıkmıştı (BOA., İ.HR., 281/17350). Rum patriği, Romanya hükûmeti tarafından kendisine verilen Romanya Yıldızı (Etuval dö Romani) Nişanı'nın kabulü ve takması için istediği izin üzerine 30 Mart 1880 tarihinde izin verildiğine dair irâde yazılmıştır (BOA., İ.DH., 802/64976).

Romanya'da bulunan Osmanlı Devleti'nin Turnu Severin Şehbenderi Ernest Efendi'ye, bu sefer Romanya Kralı tarafından Kron dö Romani Nişanı'nı verilmiş ve bunun için 17 Şubat 1882'de irâde çıkmıştır (BOA., İ.HR., 336/21634). Bu gelişmeden bir ay sonra ise Kalas Şehbender Vekili Spenyan Efendi'ye beşinci rütbeden Kron dö Romani Nişanı'nı vermiştir (BOA., İ.HR., 336/21628).

Bükreş Sefâretinde askeri ataşelik görevinde bulunan Halil Hurşid Bey'e Romanya kralı tarafından beşinci rütbeden Kron dö Romani nişanı verilmesi üzerine 15 Temmuz 1886 tarihinde irâde yazılmıştır. (BOA., İ.HR., 302/19178).

Romanya hükûmeti başta Osmanlı Hariciye Nâzırı olmak üzere 28 zâta nişan göndermiş ve bunların kabul edildiğine dair 23 Temmuz 1888 tarihinde irâde çıkmıştır. Kral tarafından nişan verilen Osmanlı devlet adamları şunlardı (BOA., İ.HR., 310/19815):

Tablo 1. 1888 Yılında Romanya Kralı I. Carol Tarafından Osmanlı Devlet Adamlarına Verilen Nişanlar

Nişan Verilen İsim	Nişanın Rütbesi
Hariciye Nâzırı Said Paşa	Etuval nişanının birinci rütbesi
Damad ve Seryâver-i hazret-i şehri-i yârî Mehmed Paşa	Kron nişanının birinci rütbesi
Rusamat Emîni İbrahim Edip Efendi	Kron nişanının birinci rütbesi
Rüsûmât Emaneti Müsteşarı Bertaram Efendi	Kron nişanının birinci rütbesi
Meclis-i Rüsûmât Reis-i sâbık Mikayil Portakal Efendi	Kron nişanının birinci rütbesi
Beylikçi-i Divan-ı Hümâyûn Raif Efendi	Kron nişanının birinci rütbesi
Tahrirât-ı Hariciye Kâtibi Naum Efendi	Kron nişanının birinci rütbesi
Mektubî-i Sadr-ı âlî Mehmed Ali Beyefendi	Etuval nişanının ikinci rütbesi
Divan-ı Hümâyûn Mütercim-i Evveli David Efendi	Kron nişanının ikinci rütbesi

Mektubî-i Hariciye Mühimme Müdürü Mizik Efendi	Kron nişanının ikinci rütbesi
Umûr-ı Hukukiye-i Muhtelite Müdürü Gâlib Beyefendi	Kron nişanının ikinci rütbesi
Telgraf Kalemi Müdürü Haçik Efendi	Kron nişanının ikinci rütbesi
Paris Sefâreti İkinci Kâtibi Şerif Beyefendi	Kron nişanının ikinci rütbesi
Matbûât-ı Ecnebiye Muâvini Simon Efendi	Etüval nişanının üçüncü rütbesi
Umûr-ı Şehbender-i Kalemi Serhalifesi Diran Bey	Etüval nişanının üçüncü rütbesi
Tahrirât-ı Ecnebiye Kalemi Mümeyyiz-i Sanisi Yusuf Bey	Etüval nişanının üçüncü rütbesi
Hariciye Telgraf Odası Mümeyyizi Şevket Beyefendi	Kron nişanının üçüncü rütbesi
Amedî-i Divan-ı Hümayûn hülefasından Refik Beyefendi	Kron nişanının üçüncü rütbesi
Tahrirât-ı Hariciye Evrak Odası Mümeyyizi Sâmi Beyefendi	Kron nişanının üçüncü rütbesi
Rüsûmât Emaneti Tercüme Odası Müdürü Panko Vasayendi Efendi	Kron nişanının üçüncü rütbesi
Tahrirât-ı Hariciye Kalemi hülefasından Haydar Bey	Etüval nişanının dördüncü rütbesi
Tercüme Odası hülefasından Fuad Bey	Etüval nişanının dördüncü rütbesi
Tercüme Odası hülefasından Ata Bey	Etüval nişanının dördüncü rütbesi
Tercüme Odası hülefasından İzzet Bey	Etüval nişanının dördüncü rütbesi
Tercüme Odası hülefasından Rifad Bey	Etüval nişanının dördüncü rütbesi
Tahrirât-ı Hariciye Kalemi hülefasından Sadeddin Bey	Etüval nişanının dördüncü rütbesi
Rüsûmât Emaneti Tercüme Odası Müdür Muâvini Ali Bey	Etüval nişanının beşinci rütbesi
Rüsûmât Emaneti Müsteşarlığı Kâtibi Bagos Vartan Efendi	Etüval nişanının beşinci rütbesi
Rüsûmât Emaneti Tahrirât Kalemi Müdürü Şevket Bey	Etüval nişanının beşinci rütbesi

Köstence müftüsü Mustafa Şerif Efendi'nin, Romanya hükûmeti tarafından verilen nişanı takmasına 9 Kasım 1889 tarihli irâde ile izin verilmiştir (BOA., *İ.HR.*, 316/20266). Romanya Devleti tarafından Adliye ve Mezâhib Nâzırı Cevdet Paşa ile bazı memurlarına nişan verileceği elçileri tarafından bildirilmesi üzerine karşılık olarak Romanya'daki adliye yöneticilerine Osmanlı nişanı verilmesi gerektiğini bildiren nazır, Romanya'nın İstanbul elçisinin de bu beklenti içinde olduğuna dair 5 Mart 1890 tarihinde Mâbeyn Başkitabeti'ne yazı göndermiştir (BOA., *Y.EE.*, 79/29).

Romanya'nın İstanbul elçisi 6 Mart 1890 günü Zabtiye Nâzırı'na gelerek, hükûmeti tarafından verilen birinci rütbeden "Kron dö Romani" nişanını takdim etmiştir (BOA., *İ.DH.* 1174/91741). Dobruca'dan gelen muhacirlerin bir kısmı Eskişehir'e yerleşmekteydi. Romanya hükûmeti, Eskişehir kazasında Belediye Meclisi Azâsı Receb Ağazade Kerîm Ağâ'ya ikinci rütbeden bir kıt'a Sadakat Madalyası verdiği için bunun kabul edildiğine dair 13 Ocak 1898 tarihli emir çıkmıştı (BOA., *BEO.*, 1068/80075).

Romanya Devleti tarafından Osmanlı Maarif Nâzırı'na verilmiş olan nişanın kabulüyle takılmasına dair 9 Haziran 1890 günü çıkan irâde ile izin verilmiştir (BOA., *İ.DH.*, 1184/92646).

Yukarıda kronolojik olarak verilen Romanya nişanlarına baktığımızda, padişah başta olmak üzere birçok Osmanlı Devlet adamına Romanya nişânı verildiği görülmektedir. Özellikle 1888 yılında 28 Osmanlı devlet adamına nişân verilmiş olamsı dikkat çekicidir.

5. Osmanlı Devleti'nin Verdiği Nişanlar

Romanya'nın Tulça (Tulcea) şehrinde bulunan alayın musiki muallimi Toma Pavanisko, "Boğaziçi Kenarında" isimli şarkısını padişaha sunmak için 1884 yılı Ağustos ayında müracaatı üzerine teşekkür mektubu yazılmış ve nişân verilmiştir (BOA., *Y.A.HUS.*, 180/12). Romanya'nın İstanbul elçiliği görevini yapan Mavroni'ye birinci rütbeden Mecidî Nişânı verilmesi için 8 Nisan 1885 tarihinde emir çıkmıştır (BOA., *İ.DH.*, 946/74845).

Sırp ve Bulgarlar arasında çıkan savaşa son veren 3 Mart 1886 tarihli Bükreş Antlaşması'na Osmanlı murahhası olarak katılan Macid Paşa, Bükreş'te iken iltifatlarını gördüğü Romanya kral ve kraliçesi ile bazı milletvekili ve devlet adamları yanında gümrük tarifesi görüşmeleri için İstanbul'a gelen İstariçe ve eşine birer Osmanlı nişanı verilmesini talep etmiştir (BOA., *İ.DH.*, 996/78663). Yapılan değerlendirmede, Romanya vükelâsından nişan verilecek zâtın listesi hazırlanmışsa da gümrük tarifesi konusu sonuçlanmadan harekete geçilmemesine dair 18 Temmuz 1886 tarihli Sadarettin yazı çıkmıştı (BOA., *Y.A.HUS.*, 193/53).

Köstence Müftüsü Mustafa Şerif Efendi Bükreş sefirine müracaat ederek bazı Köstence mahallî idarecilerine birer Osmanlı nişanı verilmesini teklifte bulunmuştu. Sefirin durumu Hariciye Nezâretine bildirmesi üzerine, Osmanlı vatandaşları ve İslâm ahalsinin işlerini görüp kolaylaştırmalarında gösterdikleri gayret ve çalışmaları sebebiyle Köstence Belediye Başkanı Avukat Panayot Hülban ile muâvini Ali Hızır, sâbık muâvini hanedandan Hâfız Receb, Şerî' Mahkeme Naibi Bekir Fehmi efendilere beşinci rütbeden birer Mecidî nişanı verilmesi 11 Aralık 1889 tarihli irâde ile uygun görülmüştür (BOA., *İ.HR.*, 316/20289).

Adakale'de 1888 yılında meydana gelen büyük sel sebebiyle Macaristan idaresindeki Orsova'da bulunan mahallî idarecilerin yaptıkları insani yardım üzerine Kaymakam Tevfik Bey, Orsova idarecisi Nikolas Pavlodiç'e üçüncü rütbeden, Adakale meclis azâsı Fazlı Ağa'ya da yaptığı ianât sebebiyle beşinci rütbeden Mecidî Nişânı verilmesini teklif etmiştir (BOA., *HR.SYS.*, 1/39). Viyana sefiri de Orsova'daki Adakale işlerine bakan Osmanlı memuru Filoksenidis Efendi'nin yaptığı hizmetlerden dolayı dördüncü rütbeden nişan ile taltifini 1890 yılında talep etmiştir (BOA., *İ.HR.*, 317/20352).

Bir ay sonra 7 Nisan 1890 tarihli irâde ile padişah tarafından, Romanya'nın ileri gelen devlet adamlarına Osmanlı nişanı ihsân edildiği İstanbul'daki Romanya sefirine bildirilmişti.

Nişan verilecek Romen devlet adamları ve nişanları şunlardı (BOA., *İ.DH.*, 1174/91779):

Tablo 2. 1890 Yılında Sultan II. Abdülhamit Tarafından Romanya Devlet Adamlarına Verilen Nişanlar

Nişan Verilen İsim	Nişanın Rütbesi
Dahiliye Nâzırı ve Meclis-i Vükelâ Reisi General Jorj	birinci rütbeden Osmanî Nişânı

Mano	
Hariciye Nâzırı Lahodari	birinci rütbeden Osmanî Nişânı
Adliye ve Maârif ve Mezahip Nâzırı Teodor Ros	birinci rütbeden Osmanî Nişânı
Maârif ve Mezahip Nezâreti Müsteşarı Etyeden Mihalkoya	üçüncü rütbeden Osmanî Nişânı
Adliye Nezâreti Müsteşarı Aleksan Kostako	ikinci rütbeden Mecidî Nişânı
Rûsûmât Nâzırı Olenesko	ikinci rütbeden Mecidî Nişânı
Hariciye Nezâreti Umûr-ı Şehbenderi Müdürü Papnisyo	ikinci rütbeden Mecidî Nişânı
Mebusan Meclisi azâsından Emanuel Lahvari	ikinci rütbeden Mecidî Nişânı
Hariciye Nezâreti Baştercümanı Alkonos Lahmiye	ikinci rütbeden Mecidî Nişânı.
Hariciye Nezâreti Nişan Kalemî Müdür-i sâbıkı Nikola Zatisko	üçüncü rütbeden Mecidî Nişânı
Adliye memurlarından Jan Mitileteoya	üçüncü rütbeden Mecidî Nişânı

Köstence Şehbenderi Baha Bey ile Turnu Severin Şehbenderi Artin Hakır Efendî'nin, vazifelerine gösterdikleri üstün gayret sebebiyle dördüncü rütbeden bir kıt'a Osmanlı nişanı ile taltif edilmeleri için Hariciye Nezâreti'nin teklifi padişah tarafından kabul edilerek bu konuda 23 Mart 1891 tarihli irâde ile emir verilmiştir (BOA., *İ.HR.*, 321/20692).

Dersaâdet Romanya sefiri olup Paris'te oturan Dava vekili Mösyö Adyobe'nin ikinci rütbeden Mecidî nişanı ile taltif edilmesi için padişaha yazdığı arzuhâl üzerine, böyle tekliflerin Sadâret üzerinden yapılması gerektiği, münasip olmadığı takdirde geçiştirilmesi gerektiği 23 Mayıs 1892 tarihli irâdede belirtilmişti (BOA., *İ.DH.*, 1274/100235).

Bükreş'te atâşe militer olan Binbaşı Şevket Bey'e Portekiz Devleti tarafından verilen ikinci rütbeden Dila Di'Soza ile İspanya Devleti canibinden verilen ikinci rütbeden Militer Bilan nişanlarının kabul edilmesine dair 15 Aralık 1892 tarihinde irâde çıkmıştı (BOA., *İ.HR.*, 320/20618).

Paris'te mukim Dava Vekili Mösyö Adyobe, İstanbul'da daha önce Romanya sefirliği yaptığını iddia ederek ikinci rütbeden Mecidî Nişânı verilmesi talebi üzerine konunun Sadârette karara bağlanması ve münasip olmadığı takdirde talebin geçiştirilmesine dair 23 Mayıs 1892'de irâde çıkmıştır (BOA., *İ.DH.*, 1274/100235).

6. Sultan II. Abdülhamit'in Kral I. Carol'a Hediye Olarak Gönderdiği Atlar

6.1. Hediye Edilen Atların Yolculuğu

Sultan II. Abdülhamit, Romanya Kralı I. Carol'a iki cins Arap atı hediye göndererek dostluğunu göstermek istemiştir. Bu hediyelerin takdim ve teslimi için Padişah Yaverlerinden Binbaşı Ahmet Tevfik Bey ile birlikte bir seyis ve yardımcısı da görevlendirilmiştir. Ahmet Tevfik Bey, Bükreş'ten 1887 tarihinde Padişaha sunulmak üzere gönderdiği bir layihada Krala gönderilen hediyelerin yolculuk sürecini, Sinaia'da Krala takdimini, Kralın hediyeleri nasıl karşıladığını tüm detayları ile anlatmıştır. Dolayısıyla bu belge 19. yüzyılın sonlarında diplomaside hediye takdiminin devletlerarası ilişkilerdeki yeri ve önemini görmemiz açısından büyük bir önem taşımaktadır.

Belgeye göre Ahmet Tevfik Bey, 27 Ağustos 1887 tarihinde İstanbul'dan vapur ile hareket ederek, bir gece Köstence'de kalındıktan sonra 29 Ağustos sabahın erken saatlerinde Kalas şehrine ulaşmıştır. Kalas'a ulaşıldığında Kralın emri doğrultusunda şehrin merkez kumandanı, iki binbaşı ve bizzat Kralın Osmanlı heyetine mihmandar

tain ettiği Süvari Yüzbaşı Lahovar ile Kalas Osmanlı Şehbenderi Maksim Efendi vapura çıkararak padişahın temsilcilerini karşıladılar. Bu sırada limana toplanan ahali “... *ihdâ ve ihsân buyurulan hayvânâtı görmek üzere adeta yekdiğerine rekabet etmekde ve vapura kâmilen girmekde idi.*” (BOA., İ.MMS., 94/3942).

Kalas'ta bir gece kalan Ahmet Tevfik Bey, hediye atları vapurdan indirerek kendilerine tahsis edilen bir ahıra yerleştirdiğini, Kalas 3. Ordu Komutanı General Dona'nın bir ziyafet verdiğini belirttiikten sonra, Kalas'tan şimendifer ile Bükreş'e 5 saat mesafedeki kralın yazlık sarayının bulunduğu Sinaia şehrine doğru yola çıktığını yazmıştır. Padişahın gönderdiği atlar “*Kalas'da bulunduğu müddet esnasında bütün halk hayvânâtın bulunduğu ahura gelerek akşama kadar hayvânât-ı mezkûreyi seyr ve temâşâ ve kâffesi gördükçe ibraz-ı âsâr-ı şâdimân ederek avdet etmekde buldukları nâsiye-i hallerinden rû-nümâ olmakda bulunuyordu* (BOA., İ.MMS., 94/3942).

Padişahın hediyelerini götüren heyet 30 Ağustos 1887 günü Kalas'tan saat üç treni ile yola çıkarak, Ploieşti istasyonunda aktarma yaptıktan sonra, aynı gün akşamüzeri 17.00'da Sinaia istasyonuna ulaşmıştır. Hediye heyetini Sinaia'da Osmanlı Devleti'nin Bükreş Sefiri Ahmet Bey, Sefaret ikinci katibi Simon Efendi, Kralın harb yaveri Miralay Robesko ve birkaç zabıt karşılaşmışlardır. Ahmet Tevfik Bey ve beraberindeki heyet, kendilerine tahsis edilen özel daireye kralın faytonu ile götürülerek yerleştirilmişlerdir. Osmanlı Sefiri Ahmet Bey, kralın önce resmî kabul yapacağını, ardından öğle yemeğinde ziyafet vereceğini ve yemekten sonra da hediyelerin kabul edileceğini Binbaşı Ahmet Tevfik Bey'e bildirmiştir (BOA., İ.MMS., 94/3942).

6.2- Hediye Atların Kral I. Carol'a Takdimi Merasimi

Kral I. Carol, Sultan II. Abdülhamit'in hediyelerini takdim etmek üzere gelen heyeti, şehre varılmasından bir saat sonra kabul etmiştir. Binbaşı Ahmet Tevfik Bey, bu merasimi teferruatıyla anlatmaktadır. Kral I. Carol, heyeti yazlık sarayının kabul salonunda kabul etmiş, Osmanlı Sefiri Ahmet Bey ise hediyeleri teslim etmekle görevli Binbaşı Ahmet Tevfik Bey'i takdim ettikten sonra, Ahmet Tevfik Bey “*velinimet-i benimetim ve halife-i kâffe-i müslimin olan padişah muazzam zat-ı şevket-i seman hazret-i şehir-i yâri taraf-ı alisinden zat-ı haşmet meablarına ihda buyurulan iki Arap esbini teslim ve takdime memur olduğumu ve gerçi bu atlar arzu-yı hümayun-ı mülükane veçhile her ne kadar zat-ı ali-i kralilerine tamamıyla layık değil ise de elyevm Arap hayvanatının en a'laları bunlar olduğundan artık bunların bir bargâh-ı mahsus olmak üzere kabul buyurulmasını zat-ı haşmet meablarına arz ve beyan etmiştir*” şeklindeki sözleriyle hediyeleri takdim etmiştir (BOA., İ.MMS., 94/3942).

Kral I. Carol cevabında, Padişahın hediyeleri “*hatır-nişan zat-ı mekarim seman hazret-i şehriyari olarak taltif buyurulduğundan dolayı pek müntedar ve müteşekkir kaldığını*” beyan etmiştir. Devamında “*Bu hediye-i giran-bahanun benim için ehemmiyeti pek ziyade olduğundan be-tekrar arz-ı şükran eylerim. Bundan başka şarkda atbat saha ârâ-yı zuhur olmakda bulunan müşkilatın def ve izalesi devleteyn beyninde mevcut olan âsâr dosti ve i'timadın bir kat daha tezyidine iş bu bargâr-ı hümayun vesile-i hasene olduğundan beni pek çok sevindirmiş olduğu gibi istikbalde dahi pek yakında zuhur edecek müşkülâtın ref ve defini dahi hakkımda bu suretle erzan buyurulan eltaf-ı şahaneden intizar ettiği ve iki devletin münasebat-ı hasenede ber-devam olması derece-i nihayede lazım bulunduğunu beyan ederim.*” sözleri ile memnuniyetini belirtmiştir. Ayrıca kral bizzat padişahın sağlık ve sıhhatini sormuştur (BOA., İ.MMS., 94/3942).

Resmî kabulden sonra, yemek ziyafeti için yemek salonuna geçilmiştir. Salona kraliçe ve validesiyle birlikte gelen I. Carol, padişahın temsilcisini kraliçe ve validesine bizzat kendisi takdim etmiştir. “*Kraliçe ise sıhhat akıbet-ı hümayun-ı mülükaneleri istifsar ederek ihsan buyurulan işbu bargâr-ı şehriyariden derece-i nihaye memnun ve müteşekkire*

olduğunu ve iş bu teşekküratının bilhassa huzur-ı mekarim neşver-i şahanelerine arz ve takdim kılınmasını..." bilhassa Ahmet Tevfik Beyden rica etmiştir (BOA., İ.MMS., 94/3942).

Takdimden sonra yemek masasına geçilmiştir. Yemeğe kral, kraliçe, kralın annesi, Osmanlı sefiri, ikinci kâtip, padişahın yaveri ve Romanya devlet erkanından toplam 30 kişi katılmıştır. Masanın bir ucunda kral, diğer ucunda kraliçe oturur iken, Osmanlı sefiri Kraliçenin sağında, Binbaşı Ahmet Tevfik Bey ise kraliçenin solunda ve kralın karşısında oturmuşlardır. Bir buçuk saat süren yemekten sonra, yaklaşık 15 dakika dinlenilmiş ve yemeğe katılanların tamamı ile hediye atların resmî takdimine geçilmiştir (BOA., İ.MMS., 94/3942; BOA., Y. A.HUS., 206/76).

Binbaşı Ahmet Tevfik Bey yazdığı raporda, padişahın hediye ettiği atları Krala takdim merasimini tüm detayları ile anlatmakta, öyle ki atların yüzlerindeki hissiyatı dahi padişaha bildirmektedir. Merasimde Ahmet Bey atları Padişahın istediği şekilde birer birer takdim ve teslim etmiştir. Bunu üzerine Kral "... hayvanatı yegân yegân tazhir ve temaşadan geçirdiği gibi kraliçe hazretleri dahi suret-i mahsusada şeker getirüb kendi eliyle yedirmeğe başladı." Seyis eşliğinde atlar ileri geri yürütülmüş, kral bu sırada hayvanata baktıkça "Böyle gayetle nefis ve güzel ve tıvana hayvanattan" daha kıymetli bir hediye olamaz sözlerini tekrarlayıp durmuştur. "Bu gibi hayvanata binmeyub yalnız nefasını takdir etmek üzere beslemek lazım olunduğu dahi" defalarca teşekkürle birlikte beyan etmiştir. "Bu suretle hayvanatın kral hazretleri canibden bir saat kadar seyr ü temaşası icra kılındı" (BOA., İ.MMS., 94/3942; BOA., HR.TO., 41/6).

Kral I. Carol, Sultan II. Abdülhamit'in gönderdiği hediye atlarla yakından ilgilenmiş bir saatten fazla atların yanında vakit geçirmiştir. Daha sonra kral, heyette bulunan at uşağı İbrahim Ağa ve seyis başı Hüseyin'i bizzat odasına çağırarak ve "İbrahim Ağa'ya kendi yediyle bir altun madalya ve seyise bir gümüş madalya ta'lik ettiği gibi yine İbrahim kullarına bir altun saat ve seyise ise taçlı bir altun iğne ihda" etmiştir (BOA., İ.MMS., 94/3942).

Hediyelerin tesliminden kralın emri ile Binbaşı Ahmet Bey yazlık sarayda gezintiye çıkarıldı. Ahmet Tevfik Bey yola çıkmadan önce vedalaşmak maksadıyla çay içmek üzere tekrar huzura kabul edilmiştir. Kral ve kraliçe ile yalnız olarak içilen çaydan sonra, Binbaşı Ahmet Bey, İtalya'ya gitmek üzere istasyona uğurlandı (BOA., Y. A.HUS., 206/76). Uğurlama merasiminde Kral I. Carol, Ahmet Bey İtalya'ya gideceğinden dolayı, teşekkürlerini bir teşekkür-name ile Dersaadet Romanya sefiri vasıtasıyla göndereceğini belirtti. Nitekim 31 Ağustos 1887 tarihli ve Kral tarafından imzalanmış teşekkür-name İstanbul'a gönderildi (Teşekkürname için bakınız Ek 2, ayrıca BOA., Y.EE., 62/29).

Kral I. Carol padişahın hediyelerini çok beğenmiş ve memnun kalmıştır. Bu hediye Kral I. Carol tarafından karşılıksız bırakılmamış ve birkaç yıl sonra Padişah II. Abdülhamit'e hediye edilmek üzere dokuz adet iyi cins çoban köpeği İstanbul'a gönderilmiştir. Kralın hediyelerinin İstanbul'a ne zaman geldiği ve ne şekilde padişaha takdim edildiği bilgisine ulaşılamamış ise de 16 Kasım 1892 tarihinde Mösyö Rişar'ın Bükreş'ten ayrıldığı belgelerde yer almaktadır (BOA., Y.PRK.HR., 16/43; BOA., HR.TO., 44/87; BOA., Y.PRK.EŞA., 16/58).

6.3. Binbaşı Ahmet Tevfik Bey'in Romanya İzlenimleri

Padişah Yaveri Binbaşı Ahmet Bey, layihasında hediyeleri takdim merasimini anlattıktan sonra, "Sinaia Kasrının Heyet-i Umumiyesi" başlığında Kral I. Carol'un yazlık sarayını yaptırdığı bu sayfiye kasabası hakkında bilgileri Padişah'a arz etmiştir. Sinaia Bükreş'e tren ile beş saat mesafede, yüksek dağlar arasında yaklaşık 20 km uzunluğunda düz bir vadiden ibarettir. Vadinin içinde Pelus ırmağı akmaktadır ve buranın havası pek latiftir. Kral 1879'da burayı bizzat gezdikten sonra havasını ve manzarasını çok

beğendiğinden bir şato inşa ettirmiş ve adına da "Pelus Kasrı" denilmiştir. Romanya ileri gelenleri de etrafa köşkler inşa ettiklerinden adeta burası "Romanya zevât-ı mârufesinin" sayfiye yeri haline gelmiştir. Kralın kasrı Almanya-kâri tarz ve şekilde inşa edilmiş, "gerek dahili taksimatı gerekse imâlât-ı ahşabiyesi" pek mahirane bina edilmiştir (BOA., İ.MMS., 94/3942).

Ahmet Tevfik Bey'in devamında verdiği bilgiler dikkat çekicidir. Saray gezisi sırasında Kraliçe Elizabeth Tevfik Bey'i sarayın bir odasını bizzat gezdirmiştir. "Hatta kraliçe hazretleri kullarına bir oda göstermiştir ki gerek mefruşat-ı dâhiliyesi ve gerekse divar ve tavanları Dersaatdet'de işlenmiş bir takım atlas üzerine işlemelerden ve deruni halılar ile ipek işleme birtakım minderlerden ibaretdir. Hatta odanın ser-daye nazır bulunan kapusunun camları çini ile nakş edilmiş ve ortasında "Bismillahirrahmanirrahim" ayet-i kerime-i kur'âniyesi yazılmış olduğu taraf-ı acizânemden görülmüş olduğu ve kraliçe hazretlerinin suali üzerine tercümesi kendülerine bildirilmiş bulunduğu hak-pay-ı mekârim ihtiva-yı hümayunlarına arz eyledim." (BOA., İ.MMS., 94/3942)

7. Sonuç

Devletlerin birbirlerine hediye ve nişân göndermesi, çok eski tarihlerden itibaren uygulanan ve kendine göre gelişen protokol kuralları olan bir diplomasi aracı olarak uygulanagelmıştır. Dünyanın hızlı bir değişime girdiği 19. Yüzyılda da hediye ve nişân takdimleri devletlerarasında sık kullanılan bir diplomatik ilişki kurma yöntemi olarak devam etmiştir. Diplomatik ilişkilerin daha çeşitlendiği, özellikle kapitalist ekonominin dünyaya yayıldığı bu yüzyılda hedef devlete yönelik hediye diplomasisi daha bir önem kazanmıştır.

Sultan II. Abdülhamit'in izlediği "denge politikası", büyük devletlerarasında hassas bir diplomasi yürütmeyi mecburi kılmaktadır. Bu nedenle devletin dış politikasıyla bizzat ilgilenen II. Abdülhamit, Avrupa devletlerinin kendi aralarında rekabetten faydalanmayı bilmiştir. Ayrıca bir taraftan İslam dünyası ile daha sıkı bağlar oluştururken, diğer taraftan Balkan ülkelerinin kralları ile özel dostluklar geliştirerek çok yönlü bir dış politika siyasetine yönelmiştir.

II. Abdülhamit'in özellikle önem verdiği bölgelerden bir Balkanlar olup, büyük devletlerin Balkanlarda etkili olmalarını önlemek için Balkan Devletleri ile daha yakından ilgilenmiştir. Karadağ, Romanya, Sırbistan ve özek Bulgar Prenslığı ile kurduğu ilişkiler bu bakımdan dikkat çekicidir. Bu makalenin konusu olarak Romanya ile yürüttüğü hediye diplomasisi, II. Abdülhamit'in bölgeye verdiği önemin açık göstergesidir.

Diğer tarafta ise 1878 yılında Rusya ile ittifak yaparak Osmanlı Devleti'ne karşı savaşarak bağımsızlığını kazanan Romanya, Rusya'nın sözlerini yerine getirmeyerek Baserabya'yı alması üzerine, Batılı Devletlere ve Osmanlı Devleti'ne yaklaşma siyaseti izlemiştir. Hem Romanya hem de Osmanlı Devleti Rusya'nın yayılması tehdidi ile karşı karşıya kalması, iki devletin yakınlaşmasını beraberinde getirmiştir. Bu durumu gören I. Carol, 93 Harbi'nin hemen ardından Osmanlı Devleti ile ilk diplomatik temasları başlatmış, II. Abdülhamit de bu adıma olumlu cevap vererek ilişkilerin başlamasını sağlamıştır.

1878'den itibaren Osmanlı-Romanya ilişkilerinin hep iyi yönde ilerlediği, birkaç çözülemeyen sorun olmasına rağmen Sultan ile Kralın samimi bağlar kurduğu görülmektedir. Dolayısıyla iki devlet arasın bu dönemde karşılıklı nişân takdimi ve hediyeleşme örnekleri oldukça fazladır. Romanya Devleti, başta padişah olmak üzere birçok Osmanlı Devlet adamına nişân takdim etmiştir. II. Abdülhamit de aralarında

bakan ve milletvekillilerinin de olduğu birçok isme nişân vermiştir. Verilen bu nişânlarda özellikle Romanya'daki Müslümanlara iyi davranan kişilere verilmesi de dikkat çekicidir.

Çalışmada II. Abdülhamit'in Romanya kralına hediye olarak gönderdiği iki Arap atının nasıl takdim edildiği detaylı olarak ele alınmıştır. Bu örnek bize "hediye diplomasisi"nin kurallarını ve uygulanışını göstermesi açısından örnek niteliğindedir. Padişah cins iki Arap atı göndererek, krala verdiği değeri göstermektedir. Hediyelerin bizzat padişah yaveri tarafından götürülmesi, aynı şekilde kralın hediye heyetini karşılamak üzere Kalas şehrine özel temsilci yollaması karşılıklı diplomatik nezaket ve önem verme göstergeleridir. Kralın yazlık sarayında huzura kabulü, yemek ziyafetinde padişah yaverinin kraliçenin yanına oturtulması, kralın hediye edilen atlarla bir saat kadar vakit geçirmesi, bu sırada sarf ettiği sözler padişaha duyduğu saygı ve özel dostluğun göstergeleridir.

II. Abdülhamit, hediye diplomasisini etkili bir şekilde kullanmayı bilmiş ve Romanya kralı ile olan ilişkilerinde nişân ve hediyeler kullanılmıştır. Bu iyi ilişkiler iki devlet arasında esirlerin değişimi, ticaret anlaşmasının imzalanması, Dobruca'dan göç gibi konulara olumlu olarak yansımıştır. Ayrıca Romanya kralı, ülkesinde bulunan Müslümanlara yönelik siyasetine de etki ettiği savunulabilir.

Kaynakça

1. Arşiv Belgeleri

Cumhurbaşkanlığı Arşivi Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA)

- BOA., BEO., 1068/80075
- BOA., HR.SYS., 1/39
- BOA., HR.TO., 41/6
- BOA., HR.TO., 44/87
- BOA., İ.DH., 1174/91741
- BOA., İ.DH., 1174/91779
- BOA., İ.DH., 1184/92646
- BOA., İ.DH., 1274/100235
- BOA., İ.DH., 802/64976
- BOA., İ.DH., 946/74845
- BOA., İ.DH., 996/78663
- BOA., İ.HR., 281/17337
- BOA., İ.HR., 281/17350
- BOA., İ.HR., 302/19178
- BOA., İ.HR., 310/19815
- BOA., İ.HR., 316/20266
- BOA., İ.HR., 316/20289
- BOA., İ.HR., 317/20352
- BOA., İ.HR., 320/20618
- BOA., İ.HR., 321/20692
- BOA., İ.HR., 335/21539
- BOA., İ.HR., 336/21628
- BOA., İ.HR., 336/21634
- BOA., İ.MMS., 94/3942
- BOA., Y. A.HUS., 206/76
- BOA., Y.A.HUS., 180/12
- BOA., Y.A.HUS., 193/53
- BOA., Y.EE., 62/29

BOA., Y.PRK.EŞA., 16/58
BOA., Y.PRK.HR., 16/43
BOA., Y.EE., 79/29

2. Makale ve Kitaplar

- Argun, S. ve Eskin, Ü. (2020). Erken Dönem İslam Diplomasisinde Hediye (H 7-132 / M. 628-750), *İslamî İlimler Dergisi*, 5(1), 57-94.
- Artuk, İ. (2003). Madalya. *Diyanet İslam Ansiklopedisi* (Cilt 27, s. 301-302). İstanbul: TDV Yayınları.
- Artuk, İ. (2007). Nişan. *Diyanet İslam Ansiklopedisi* (Cilt 33, s. 154-156). İstanbul: TDV Yayınları.
- Bardakoğlu, A. (1998). Hediye. *Diyanet İslam Ansiklopedisi* (Cilt 17, s. 151-155). İstanbul: TDV Yayınları.
- Birbudak, T. S. (2014). *Romanya'nın Bağımsızlığını Kazanması*. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Birken, A., (2019). Osmanlı-Kaçar Münasebetlerine Nişanlar Üzerinden Bakmak: II. Abdülhamid Dönemine Dair Bir Deneme, *OTAM*, 45,147-185.
- Eldem, E. (2004). *İftihar ve İmtiyaz: Osmanlı Nişan ve Madalyaları Tarihi*. İstanbul: Osmanlı Bankası Arşiv ve Araştırma Merkezi Yay.
- Erhan, Ç. (1999). 19. Yüzyılda Osmanlı Devleti'nin Yabancı Gazetecilere Nişan Verme ve Maaş Bağlama Politikası, *Osmanlı*, I içinde, Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, 1023-1033.
- Ersan, M. (1999). Türkiye Selçuklularında Hediye ve Hediyeleşme - I. *Tarih İncelemeleri Dergisi*, 14(1), 65-77.
- Erürten, M. (2001). *Osmanlı Madalyaları ve Nişanları: Belgelerle Tarihi*. İstanbul: DMC yay.
- Hitzel, F. (2017). Diplomatik Armağanlar: Osmanlı İmparatorluğu ile Batı Avrupa Ülkeleri Arasında Modern Çağda Yapılan Kültürel Değiş Tokuş, *Harp ve Sulh Avrupa ve Osmanlılar* içinde, 243-257, ed. Dejanirah Couto, çev. Şirin Tekeli, İstanbul, Kitap Yayınevi.
- Karaca, F. (2007). Pişkeş. *Diyanet İslam Ansiklopedisi* (Cilt 34, s. 294-296). İstanbul: TDV Yayınları.
- Karateke, H. (2017). *Padişahım Çok Yaşa! Osmanlı Devleti'nin Son Yüzyılında Merasimler*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Kurtaran, U. ve Karaca, Z. (2020). XVIII. Yüzyıl Osmanlı-Avusturya İlişkilerinde Diplomatik Temasın Görünen Yüzü: Hediyeleşme. *Tarih ve Gelecek Dergisi*, 6(4), 1187-1218.
- Sansar, M. F. (2020). *Bağımsızlıktan Balkan Savaşlarına Osmanlı - Romanya İlişkileri*. Doktora Tezi. Balıkesir Üniversitesi.
- Sansar, M. F. ve Babacan H. (2021). Osmanlı Devleti'nin Bükreş Sefirleri. *Near East Historical Review*, 11, 43-53.
- Şahbaz, M. ve Taşkıran, H. (2020). Timur Dönemi Hediye ve Hediyeleşme. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 20(1), 286-303.

- Temizer, A. ve Serbestoğlu İ. (2021). *Ambassadors and Consuls of the Ottoman Empire to Serbia*, Lyon: Livre de Lyon.
- Temizer, A. (2021). The Independence Process of Bulgaria and the First Ambassador of the Ottoman Empire to Sofia, Mustafa Asım Bey. *Bellekten*, 85(304), 1073-1014.
- Theunissen, H. (2008). (Dostluğun Bedeli) 1612-1617 Yıllarında Hollanda ile Osmanlı Devleti Arasındaki Resmİ İlişkilerin Oluşmasında Hediye nin Rolü. *Kebikeç*, 25, 51-66.
- Turan, A. N. (2002). Bir Pişkeş Defteri İçin. *OTAM*, 13, 59-74.
- Ulukan M. (2007). Avusturya İmparatoruna Gönderilen Hediyeler (1665-1699), *Hediye Kitabı* içinde, 72-82, Ed. Emine Gürsoy Naskali, Aylin Koç, İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- Ürkmez, N. (2020). Savaşın Öteki Yüzü: Romanya'daki 93 Harbi Esirleri. *Bellekten*, 84(300), 789-824.
- Ünyay Açıkşöz, F. (2017). Osmanlı-İspanya Barışını Güçlendiren Diplomatik Hediyeler (1783-1787). *Neşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 7(2), 141-159.
- Ünyay Açıkşöz, F. (2018). Osmanlılar ile Hindistan Sultanlıkları Arasındaki Diplomatik İlişkiler ve Hediyeleşme (XV.-XVII. yüzyıllar). *Ulakbilge*, 6(31), 1681-1686.
- Witehead, J. (2011). Said Mehmet Paşa'nın Fransa Büyükelçiliđi ve Arz Olunan Hediyeler (1741-42), (Çev. Osman Nihat Bişgin), *Milli Saraylar Dergisi*, 7, 57-73.
- Yıldız, Y. (2018). 18. Yüzyıla Kadar Osmanlı Avusturya Elçilerinin Osmanlı Devleti'ndeki İaşeleri ve Elçilik Hediyeleri. *Tarih Okulu Dergisi*, XXXIII, 427-441.